

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 24 febr. 1905, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa strafflagens bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende samt till lag om ändrad lydelse af 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten, dels ock en med föranledande af berörda proposition afgifven motion.

Genom proposition, n:o 4, af den 16 sistlidne december, hvilken af båda kamrarna blifvit till lagutskottet hänvisad, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda i statsrådet och högst domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

1:o) här nedan intagen lag om ändring i vissa strafflagens bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende, och

2:o) **Lag**

om ändrad lydelse af 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten.

Häri genom förordnas, att 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten skola erhålla följande ändrade lydelse:

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 7 Saml. 17 Häft. (N:o 21)

58 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff efter 42, 43 eller 44 §, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig.

Lag samma vare, om någon efter 41 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, så ock om någon är förfallen till straff för brott som i 49 § omförmåles, där brottet skett i förräddlig afsikt.

122 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 108, 116, 117, 118 eller 119 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 113 eller 114 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

I sammanhang med nämnda proposition har lagutskottet till behandling förehaft en i anledning af densamma inom Andra Kammaren af herrar *K. E. von Geijer*, *J. G. Pettersson* i Södertälje, *L. G. Broomé* i Bårslöf, *G. S. Neiglick* och *G. A. E. Kronlund* väckt och till utskottet öfverlämnad motion, n:o 185, af följande lydelse:

»Kungl. Maj:t har i proposition (n:o 4) föreslagit lag till ändring af vissa strafflagens bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende samt till lag angående ändrad lydelse af 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten.

Propositionen är grundad å en Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1896, hvari anföres:

»Frågan om ändrade bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende har vid innevarande riksdag upptagits uti tvenne särskilda, af enskilda motionärer afgifna framställningar. Riksdagen är härutinnan af den åsikt, att nämnda straffpåföljd kan verka förhinderande för brottslingen, som uttjänt sitt straff, i hans lofvärda sträfvan att ärligt förvärfva sitt uppehälle. Det torde ej kunna bestridas, att straffpåföljden sålunda kan blifva den kännbaraste delen af straffet, liksom att densamma mången gång omöjliggör den brottsliges förbättring. Under sådana förhållanden är det, enligt Riksdagens tanke, af stor vikt att så reglera användningen af ifrågavarande påföljd, att densamma ådömes endast i de fall, då omtanke

om samhällets säkerhet det oundgängligen kräfver. Nu gällande bestämmelser synas Riksdagen i detta afseende alltför stränga mot de för brott straffade. Särskildt hvad beträffar tjufnadsbrotten äro stadgandena så affattade, att medborgerligt förtroendes förlust utom i undantagsfall ådömes vid dessa brott. Det torde dock kunna påstås, att stöldbrottet icke i så hög grad, som vår lag synes antaga, ådagalägger hos brottslingen en så förhärdad karaktär, som kan berättiga samhället att å densamma sätta vanärens stämpel. Härutinnan, liksom vid flera andra brott, torde, utan fara för samhällets säkerhet, väsentliga lindringar kunna beredas de för brott dömda, och Riksdagen finner frågan vara af den vikt, att en utredning af hithörande förhållanden synes af verkligt behof påkallad. Riksdagen får med stöd häraf anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, i hvad mån, särskildt hvad angår tjufnadsbrotten, användande af straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende må kunna ytterligare begränsas, samt därefter till Riksdagen göra den framställning, hvartill utredningen kan gifva anledning.'

Enligt gällande lag är för vissa brott stadgadt, att ifrågavarande påföljd skall ådömas, dock endast därest brottet är belagdt med dödsstraff eller straffarbete, sålunda äfven om stadgadt minimum af straffarbete eller två månader ådömes.

Propositionen föreslår härutinnan en förändring, innefattad i stadgandet i förslaget 2 kap. 19 § 1 mom.: 'ej må dylik påföljd ådömas, där ej brottet varder belagdt med dödsstraff eller med straffarbete minst i sex månader.'

Under den tid af snart nio år, som förflutit, sedan Riksdagens åberopade skrifvelse afgafs, hafva de synpunkter, som föranledt densamma, blifvit än mera belysta, och har den meningen alltmera rotfäst sig, att nu gällande bestämmelser i detta afseende försvåra, ja, rent af omöjliggöra den straffade brottslingens återupprättande. Vid detta förhållande torde en *grundlig* förändring af hithörande lagstadganden vara nödvändig. Någon sådan förmena vi, att Kungl. Maj:ts proposition ej innehåller.

Vid en granskning af den verkan, den af Kungl. Maj:t föreslagna lagförändringen skulle hafva, framgår, att den inskränkning i användandet af straffpåföljden, som åsyftats, skulle föreligga egentligen endast vid tjufnadsbrott. Låt vara, att Riksdagens skrifvelse särskildt nämner dessa brott; den framhåller dock äfven, att jämväl vid andra brott utan fara för samhällets säkerhet väsentliga lindringar i förevarande afseende torde kunna beredas de för brott dömda. Denna synpunkt synes oss ej vara tillräckligt tillgodosedd af Kungl. Maj:ts förslag; vi skulle vilja föreslå, att steget toges betydligt längre ut.

I propositionen häfdas den, enligt vår mening, fullt riktiga synpunkten, att om man kan binda påföljdens inträdande vid viss straffart, kan man också utan fara binda den vid ett visst högre straffmått af denna straffart. Nu har, som sagts, propositionen satt detta straffmått vid sex månaders straffarbete. Vi för vår del vilja föreslå, att lagen måtte affattas så, att påföljden må inträda först vid ett straffmått af straffarbete i minst två år.

Därest det af oss nu gjorda förslag bifalles, blifver visserligen följden, att mest alla brott, som omförmälas i 22 kap. strafflagen, eller bedrägeri- och osedlighetsbrotten, för hvilka i regeln ej stadgats högre straff än straffarbete i två år, skulle undandragas påföljden och denna tillämpas endast å de jämförelsevis sällsynta fall, då omständigheterna kunna anses kvalificerande. Emellertid hade, såsom framgår af propositionen, 1890 års lagutskott föreslagit, att första resan stöld, sålunda den enkla, af lagen icke kvalificerade stölden, skulle undandragas påföljden och denna inträda först vid iteration samt i de svårare fall, som omförmälas i 4 och 5 §§ af 20 kap. Detta förslag, som godkändes af Första Kammaren med stor röstpluralitet, såg sålunda ingen fara i att den okvalificerade stölden ginge fri från straffpåföljden, och hvad sålunda häfdats torde äga tillämpning å de närbesläktade bedrägeribrotten.

Vidare må här anmärkas, att jämväl vid en del andra brott straffpåföljden skulle inträda först vid de ytterst sällan förekommande fall, att stadgadt straffmaximum ädömdes. Är detta i och för sig en brist vid vårt förslag, kan sägas, att samma brist vidlåder jämväl propositionen.

På grund af hvad vi sålunda anfört, hemställa vi,
att Riksdagen måtte i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 4 antaga

1:o) följande

Förslag

till

L a g

om ändring af vissa strafflagens bestämmelser angående
förlust af medborgerligt förtroende.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 19 §, 3 kap. 13 §, 8 kap. 30 §, 12 kap. 21 §, 14 kap. 46 §, 16 kap. 16 §, 19 kap. 22 §, 20 kap. 14 §, 21 kap. 10 §, 22 kap. 22 § samt 23 kap. skola erhålla följande ändrade ydelse:

2 kap.

19 §.

Vissa i lagen bestämda brott kunna medföra den påföljd, att den dömd förklarar hafva förverkat medborgerligt förtroende. Ej må dylik påföljd ådömas, där ej brottet varder belagdt med dödsstraff eller med straffarbete i minst två år.

Förlust af medborgerligt förtroende ådömes för alltid, där den dömd gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på lifstid eller brottet är sådant, som i 13 kap. 1 eller 2 § sägs, men i annat fall intill dess viss tid, minst ett och högst tio år, förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven.

Den, som till förlust af medborgerligt förtroende dömd är, hafve förverkat ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, som af honom innehafves; vare ock, så länge han är medborgerligt förtroende förlustig, utestängd från alla sådana rättigheter och förmåner, för hvilkas tillgodonjutande god frejd erfordras.

3 kap.

13 §.

Har någon efter 4, 7 eller 8 § gjort sig skyldig till straffarbete i minst två år för delaktighet i brott, hvarå förlust af medborgerligt förtroende för alltid efter lag följa kan, varde då ock dömd medborgerligt förtroende förlustig, efter ty i 2 kap. 19 § sägs.

8 kap.

30 §.

Den, som till straff efter 1, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 15, 16, 18 eller 20 § sig skyldig gjort, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 2, 3, 7, 8 eller 10 § är förfallen till straffarbete i minst två år.

12 kap.

21 §.

Den, som till straff efter 1 eller 14 § fälles, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 2, 4, 7, 11, 12, 13, 16 eller 18 § pröfvas skyldig till straffarbete i minst två år.

14 kap.

46 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, 18 kap. 1 mom. 19 eller 40 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 18 § 2 mom., 27 eller 28 § pröfvas skyldig till straffarbete i minst två år.

16 kap.

16 §.

Den, som efter 3 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst två år, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 1, 2 eller 7 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst två år.

19 kap.

22 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 7 eller 10 17 § 1 mom. eller 18 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 3, 4, 6 eller 8 § gjort sig skyldig till dödsstraff eller till straffarbete i minst två år eller efter 5 eller 9 § till straffarbete i minst två år.

20 kap.

14 §.

Den, som för brott, hvarom i detta kap. förmåles, gjort sig skyldig till straffarbete i minst två år, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.

21 kap.

10 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 2, 3, 6, 7 eller 8 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 1, 4, 5 eller 9 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst två år.

22 kap.

22 §.

Den, som för brott, hvarom i detta kap. förmåles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst två år, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.

23 kap.

1 §.

Finnes gäldenär, som kommit i konkurstillstånd, hafva öfvat be-
drägeri mot sina borgenärer i något af dessa fall:

1. att han under lånadt namn köpt egendom och den bland till-
gångarne ej uppgifvit, eller under falskt sken af köp, gåfva eller annat
aftal egendom från konkursboet undandragit, eller annorledes svikligen
förskingrat, undandolt eller ur vägen skaffat något af sina tillgångar;
eller

2. att han i hemligt förstånd med någon föregifven borgenär upp-
gifvit eller vidgått falsk skuld, eller

3. att han, där han idkat handel eller annan rörelse, hvaröfver bok hållas bör, fört falska böcker, eller sina böcker svikligen förändrat eller uppsåtligen förstört, undanstuckit eller oläsliga gjort;

en sådan gäldenär skall dömas till straffarbete från och med två till och med sex år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må tiden för straffarbetet till sex månader nedsättas.

2 §.

Har gäldenär oredlighet mot sina borgenärer brukat ity

1. att han, sedan han själf sökt att få sin egendom afträda, eller, där konkursen tvungen är, sedan borgenärs ansökning därom honom kunnig blef, något af egendomen, borgenärerna till förfång, dock utan sviklig afsikt att bereda sig fördel, sålt, uppsåtligen förstört eller annorledes förskingrat, eller

2. att han, med kännedom om sitt obestånd eller sin oförmåga att rätt för sig göra, genom gåfva eller annan åtgärd, som till sin följd därmed lika är, afhändt sig egendom af sådant värde, att borgenärerna däraf märklig skada haft eller få kunnat,

dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse.

3 §.

Pröfvas gäldenär hafva visat uppenbar vårdslöshet emot sina borgenärer därigenom

1. att han till sitt hushåll eller sina personliga utgifter användt, eller på spel eller andra därmed jämförliga företag, där utgången berott af ren tillfällighet, eller genom vingleri i växelrörelse eller lättsinnigt ingångna ansvarsförbindelser förlorat belopp, som icke stått i skäligt förhållande till hans ställning eller tillgångar;

2. att han inom de sista trettio dagarna förrän han sin egendom afträdde eller borgenärs ansökning därom honom kungjord blef, indragit penningar, borgat varor eller sålt egendom och ej kan nöjaktig reda därför visa;

3. att han, där han idkat handel eller annan rörelse, hvaröfver bok hållas bör, sådan bokföring icke ordentligen fullgjort;

4. att han, sedan han på sådant obestånd kommit, att han inse bort, det han ej kunde rätt för sig göra, genom försäljning af egendom

till uppenbart underpris eller på annat sådant sätt beredt sig penningtillgång, eller gynnat någon borgenär, till de öfriges förfång, med betalning, pant eller annan säkerhet för fordran, som ej förfallen varit eller hvarför viss förfallotid ej varit utsatt och kraf ej heller hos gäldenären skett, eller, i uppenbar afsikt att fördröja konkursens utbrott, sin rörelse fortsatt och därunder penningar eller varor upplånat;

straffes med fängelse.

4 §.

Har aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

5 §.

Har gäldenär rymt för skuld och ej kommit åter inom sex månader från det han rymde; vare lag som i 2 § sagdt är.

6 §.

Styrker inför rätten den, som gjort sig skyldig till ansvar efter 2, 3 eller 5 §, att borgenärerna i konkursen blifvit till fullo förnöjda; varde från allt ansvar fri förklarad.

7 §.

Brott, som i 2 § omförmäles, ehvad det begåtts af gäldenär eller, efter ty i 4 § sägs, af annan, så ock brott, hvarom i 5 § förmäles, må ej åtalas af allmän åklagare, där ej brottet af målsägande till sådant åtal angifves. Brott, som i 3 § sägs, må ej af annan än målsägande åtalas.

8 §.

Den, som för brott, hvarom i detta kap. förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete i minst två år, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig; samt

2:o)

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse af 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, att 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten skola erhålla följande ändrade lydelse.

58 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff efter 42, 43 eller 44 §, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig.

Lag samma vare, om någon efter 41 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst två år, så ock om någon är förfallen till straff för brott, som i 49 § omförmäles, där brottet skett i förrädlig afsikt.

122 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 108, 117, 118 eller 119 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 113, 114 eller 116 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst två år.»

Såsom framgår af det förevarande proposition bilagda statsrådsprotokoll af den 7 oktober 1904, är propositionen föranledd af Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1896, däruti Riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, i hvad mån, särskildt hvad anginge tjufnadsbrotten, användande af straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende måtte kunna ytterligare inskränkas, samt därefter till Riksdagen göra den framställning, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

Sedan statsrådet och chefen för justitiedepartementet ofvanberörda den 7 oktober vid föredragning af detta ärende inför Konungen i statsrådet redogjort för tidigare ändringsförslag i ämnet, återkom departementschefen till Riksdagens berörda framställning och anförde:

»Hvad som föranlett denna är det redan här förut berörda förhållande, att förlust af medborgerligt förtroende i hög grad ökar de svårigheter, mot hvilka en frigifven fånge har att kämpa. Af personer, hvilka särskildt gjort till sin uppgift att förskaffa frigifna fångar arbete, bekräftas denna vid åtskilliga tillfällen inom Riksdagen påpekade erfarenhet. Den, som saknar medborgerligt förtroende, möter i sitt sökande efter arbete ej blott obenägenhet hos arbetsgifvarne, utan äfven ett hinder i andra arbetares ovilja att hafva honom till arbetskamrat. Därtill lär det ofta inträffa, att en kommun utöfvar tryck på sina medlemmar för att afvärja, att de i sitt arbete mottaga personer, som äro förlustiga medborgerligt förtroende, då dessa icke inom kommunen hafva hemortsrätt.

I följd af nu antydda förhållanden visar sig förlust af medborgerligt förtroende ofta nog motverka möjligheten att förbättra en brottsling, hvars återvinnande åt samhället kanske eljest ännu vore möjligt. Någon annan lämplig utväg till detta missförhållandes afhjälpande än att, på sätt Riksdagen ifrågasatt, inskränka användningen af ifrågavarande påföljd synes näppeligen stå till buds, i allt fall icke för närvarande. Att alldeles afskaffa påföljden skulle ej vara lämpligt; i denna punkt är jag af den åsikt, att de af nya lagberedningen anförda skäl äro öfvertygande. De förslag, som varit väckta om förbud emot påföljdens omnämnande i prästbetyg, utom i särskilda fall, samt om borttagande af villkoret om god frejd såsom betingelse för behörighet att idka vissa näringar, torde från arbetsgifvares och näringsidkares sida möta bestämdt motstånd och för öfrigt näppeligen innebära någon verksam eller ändamålsenlig lösning af spörsmålet. Vill man åter upptaga tanken att inskränka påföljdens användning, i den mån sådant är förenligt med samhällets säkerhet, har man närmast att öfverväga, om detta syftemål lämpligast kan vinnas genom att, på sätt nu är fallet med afseende å brottslingar mellan 15 och 18 år, inrymma åt domstolarna befogenhet att i det sär-

skilda fallet pröfva, om påföljden bör ådömas, eller genom att, utan dylik pröfningsrätt för domstolarna, medelst ovillkorlig föreskrift inskränka antalet af de fall, då påföljden skall komma till användning. Emot det förra alternativet synes mig kunna framhållas faran af en osäker och för skilda orter olikartad lagtillämpning, hvilken fara torde vara så mycket större, som det kan antagas, att domarens personliga uppfattning af påföljdens lämplighet öfver hufvud lätteligen skulle komma att omedvetet utöfva ett väsentligt inflytande på afgörandet. Det senare alternativet synes mig däremot väl förtjäna beaktande. Beslutar man sig för detta alternativ, återstår att finna den rätta begränsningen. Jag vill härvid erinra, att Riksdagen i sin skrivelse särskildt fäst uppmärksamheten vid tjufnadsbrotten, och det torde få medgifvas, att, praktiskt sedt, en tanke på reform i främsta rummet synes böra knyta sig vid frågan, om påföljden skall bibehållas vid första resan stöld. Såsom redan framhållits, hade lagutskottet vid 1890 års riksdag tillstyrkt, att för stöld, som ej belades med svårare straff än straffarbete i sex månader, förlust af medborgerligt förtroende ej skulle ådömas. Dock ville lagutskottet göra väsentliga undantag, i det att vid kvalificerad stöld efter 20 kap. 4 §, vid inbrott utan tillgrepp och vid itererad stöld förlust af medborgerligt förtroende skulle ådömas, så snart gärningen belades med straffarbete. Detta förslag betecknar onekligen ett ganska stort steg från den fordom rådande uppfattningen, att stöldbrotten framför alla andra borde draga med sig förlust af medborgerligt förtroende. Emellertid hade ju redan nya lagberedningens förslag afvikit från denna uppfattning genom att för första och andra resan stöld vid synnerligen förmildrande omständigheter inrymma möjligheten af brottets beläggande med fängelsestraff, med hvilket förlust af medborgerligt förtroende ej kunde förenas. Lagutskottet menade, att om man kunde binda påföljdens inträdande vid en viss straffart, kunde man också utan fara binda den vid ett visst högre straffmått af denna straffart. Äfven jag är af den mening, att det icke skulle komma att medföra någon fara för det allmänna, om man utesluter påföljdens tillämpning vid tjufnadsbrott, som icke hafva en mera svårartad karaktär. Så till vida är jag dock af annan mening än lagutskottet, som jag ej kan finna det nödvändigt eller riktigt att ovillkorligt undantaga alla fall af kvalificerad stöld, inbrott utan tillgrepp och itererad stöld. Hvad angår inbrott utan tillgrepp, är ju strafflatituden alldeles densamma som för första resan enkel stöld. Men äfven vid kvalificerad eller itererad stöld förutsätter lagen, att brottet kan hafva en så pass lindrig karaktär, att hufvudstraffet bör sättas vid ett mått, som faller inom den normala skalan för första resan enkel stöld, och där så är förhållandet, kan jag ej finna anledning att i fråga om påföljden bedöma brottet strängare än i fråga

om hufvudstraffet. Om man i öfverensstämmelse härmed utesluter påföljden med afseende å alla tjufnadsbrott, för hvilka straffet ej uppgår till ett visst minimum af straffarbete, synes konsekvensen kräfva, att den antagna principen genomföres för straffrättens hela område. Underlåtenheten häraf framhölls vid 1890 års riksdag såsom en brist i lagutskottets förslag, och efter min uppfattning var denna anmärkning berättigad. Äfven i ett annat hänseende torde den af lagutskottet föreslagna grundsatsen böra modifieras. Dess förslag gick ut på, att påföljden ej skulle inträda, med mindre hufvudstraffet sattes till *mer än* sex månaders straffarbete. Med hänsyn därtill, att för åtskilliga brott, hvilka föranleda förlust af medborgerligt förtroende, straffatituden begynner med sex månaders straffarbete, lär det för att undvika inkonsekvens vara riktigtast att, då det nu gäller att genomföra principen för straffrättens hela område, för alla fall sätta sex månaders straffarbete såsom det minimistraff, vid hvilket påföljden skall inträda.»

För att åskådliggöra verkningarna, med afseende å tjufnadsbrotten, af den nu ifrågasatta lagförändringen hade departementschefen med ledning af den officiella statistiken låtit uppgöra följande vid protokollet fogade

»Öfversikt

af de under åren 1893—1902 för stöld och inbrott ådömda straff.

År.	Enkel stöld, 1:a resan.			Kvalificerad stöld eller inbrott, 1:a resan.			Itererade brott.		
	Fängelse.	Straff- arbete under 6 mån.	Straff- arbete i 6 mån. o. där- öfver.	Fängelse.	Straff- arbete under 6 mån.	Straff- arbete i 6 mån. o. där- öfver.	Fängelse.	Straff- arbete under 6 mån.	Straff- arbete i 6 mån. o. där- öfver.
1893	41	253	10	31	261	225	7	61	341
1894	27	260	10	26	224	225	5	94	379
1895	28	262	5	36	281	230	7	70	365
1896	40	254	13	48	263	185	3	69	348
1897	33	246	7	36	235	179	4	85	382
1898	34	311	5	30	236	168	7	59	363
1899	48	268	3	36	246	178	8	65	368
1900	56	289	9	48	253	197	8	68	396
1901	72	286	12	55	285	221	11	82	385
1902	63	297	12	50	265	238	8	86	441

Det sätt, hvarpå i sak det kungl. förslaget tillgodoser de önskemål, Riksdagen i dess skrifvelse af den 13 maj 1896 uttryckt, synes utskottet fullt tillfredsställande. Hvad angår verkningarna af den föreslagna lagförändringen, särskildt med afseende å tjufnadsbrotten, framgår af ofvan intagna öfversikt, hurusom år 1902 af 1,339 tjufnadsbrott, därför straffarbete ådömts, icke mindre än 648 bestraffats med straffarbete under sex månader, och proportionen föregående år är ungefär densamma. Följden af lagförändringen beträffande dessa brott torde således blifva, att endast omkring hälften så många straff för tjufnadsbrott som hittills komma att förenas med påföljden förlust af medborgerligt förtroende.

Om utskottet sålunda finner det resultat, hvartill det kungl. förslaget kommit, ägnadt att vinna Riksdagens bifall, kan utskottet beträffande den af herr von Geijer med flera väckta motionen icke förorda dess antagande. Såsom framgår af det redan anförda, synas de verkningar, det af Kungl. Maj:t framlagda lagförslag kommer att medföra beträffande ådömande af förlust af medborgerligt förtroende, att särskildt vid de talrikt förekommande tjufnadsbrotten blifva högst betydande. Att de emellertid icke komma att inskränkas till sistnämnda brott, utan i hög grad beröra äfven andra, är uppenbart. Det synes utskottet därför icke vara riktigt, då motionärerna förmena, att det kungl. förslaget icke skulle medföra någon *grundlig* förändring i nuvarande förhållanden. Att, när man öfver hufvud taget vill bibehålla ifrågavarande straffpåföljd, låta, såsom följd af motionärernas förslag skulle blifva, t. ex. straffet för stöld fjärde resan eller oftare icke ovillkorligen åtföljas af förlust af medborgerligt förtroende, förefaller utskottet icke vara välbetänkt.

Då utskottet alltså i detta ämne anser det kungl. förslaget i sak böra vinna godkännande, har utskottet emellertid funnit detsamma i en viss punkt böra i form förändras. Denna anmärkning träffar den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelse af 19 § i 2 kap. strafflagen. Det synes utskottet icke hafva förelegat tillräckligt starka skäl för att i och med den lagförändring, Kungl. Maj:t här föreslagit, gifva berörda lagrum en från dess nuvarande lydelse mer afvikande formulering, än som med nödvändighet betingats af själfva lagförändringen. Genom den nu föreslagna formuleringen har man beträffande ådömandet af ifrågavarande påföljd på viss tid nödgats på två håll, dels här och dels i hvar och ett af de följande särskilda lagrummen, uttala, att påföljden ej må ådömas, där ej brottet träffas af straffarbete i minst sex månader, och beträffande angifvandet af påföljdens ådömande för alltid i fall, som i 13 kap. 1 eller 2 § strafflagen sägs, blir förhållandet enahanda. Härtill kommer, att uttrycket »varder belagdt med» ej passar för de fall, hvarom i 1 kap. 3 § och 2

kap. 21 § stadgas. Vidare bör erinras, att första punkten af §:n »Vissa i lagen bestämda brott kunna medföra den påföljd, att den dömda förklaras hafva förverkat medborgerligt förtroende» är ägnad att fördölja den nästan undantagslösa regeln inom svensk straffrätt, att skyldigheten att ådöma berörda påföljd i de af lagen angifna fall är ovillkorlig. Af den föreslagna lydelsen får man snarare det intryck, att ådömandet af förlust af medborgerligt förtroende vore fakultativt. Icke någon af de nu framställda anmärkningarna drabbar lydelsen af 19 § i 2 kap. strafflagen i det förslag, Kungl. Maj:t ursprungligen låtit utarbета och underställa högsta domstolens granskning. Här anslöt sig §:n i sin lydelse till den nuvarande med den modifikation, den ifrågasatta lagförändringen betingade. Då efter anmärkning inom högsta domstolen, att den grundsats, som genomginge förslaget i dess helhet, nämligen att förlust af medborgerligt förtroende i intet fall måtte förenas med ringare straff än straffarbete i sex månader, borde på ett mera klart och direkt sätt uttalas i förevarande §, densamma omarbetades till den lydelse, den i det för Riksdagen nu framlagda förslaget erhållit, synes utskottet denna förändring icke hafva varit en förbättring. Man utsatte sig för de anmärkingar, utskottet gjort mot det nu framlagda förslaget, samtidigt som man afhjälpte mindre betydande brister, som det för högsta domstolen framlagda förslaget hade gemensamma med den hittills gällande lagen. Vid sådant förhållande lär det ej kunna ifrågasättas annat, än att man handlar välbetänkt, om man bibehåller ifrågavarande lagrumms nuvarande lydelse oförändrad i allt, som ej beröres af syftet med föreliggande reform. Sant är visserligen, att man på detta sätt kommer att sakna en uttrycklig föreskrift därom, att den, som enligt 13 kap. 1 eller 2 §, jämförd med 5 kap. 6 §, pröfvas skyldig till lägre straff än straffarbete i sex månader, ej må dömas till förlust af medborgerligt förtroende. Men en sådan formell brist vidlåder redan det nuvarande stadgandet och likasåväl som hittills den omständigheten, att lagen inskränkt sin föreskrift om den tid, hvarå förlust af medborgerligt förtroende skall ådömas, till de fall, då den dömda antingen gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på lifstid eller förskyllt straffarbete på viss tid, ansetts gifva vid handen, att ifrågavarande påföljd ej någonsin må ådömas för brott, som förskyllt lägre straff än straffarbete, läser det med visshet kunna påräknas, att ett motsvarande antagande, om stadgandet ändras på nu föreslaget sätt, skall göra sig gällande med afseende å brott, som förskyllt lägre straff än straffarbete i sex månader.

Under åberopande af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet:

a) att Riksdagen, med afslag å 1:sta punkten i herr von Geijers med fleres förevarande motion och under förklarande, att Kungl. Maj:ts ofvanberörda under 1:o upptagna proposition icke kan i oförändradt skick bifallas, måtte, i anledning af propositionen, för sin del antaga följande

L a g

om ändring i vissa strafflagens bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende.

Häri genom förordnas, att 2 kap. 19 §, 3 kap. 13 §, 8 kap. 30 §, 12 kap. 21 §, 14 kap. 46 §, 16 kap. 16 §, 19 kap. 22 §, 20 kap. 14 §, 21 kap. 10 §, 22 kap. 22 § samt 23 kap. 2 § skola erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag.

2 kap.

19 §.

Vissa i lagen bestämda brott kunna medföra den påföljd, att den dömda förklaras hafva förverkat medborgerligt förtroende. Ej må dylik påföljd ådömas, där ej brottet varder belagdt med dödsstraff eller med straffarbete i minst sex månader.

Förlust af medborgerligt förtroende ådömes för alltid, där den dömda gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på lifstid eller brottet är sådant, som i 13 kap. 1 eller 2 § sägs, men i annat fall intill dess viss tid, minst ett och

Utskottets förslag.

2 kap.

19 §.

Vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömda förklaras hafva förverkat medborgerligt förtroende.

Har den, som begått brott, hvarom nu är sagdt, gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på lifstid; skall han förklaras förlustig medborgerligt förtroende för alltid: har han förskyllt straffarbete på viss tid, ej under sex månader; varde, där ej brottet är sådant, som i 13 kap. 1 eller 2 § sägs, förklarad förlustig medborgerligt förtroende, intill dess viss tid, minst ett och högst tio år,

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

högst tio år, förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven.

Den, som till förlust af medborgerligt förtroende dömd är, hafve förverkat ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, som af honom innehafves; vare ock, så länge han är medborgerligt förtroende förlustig, utestängd från alla sådana rättigheter och förmåner, för hvilkas tillgodonjutande god frejd erfordras.

förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven.

Den, som till förlust af medborgerligt förtroende dömd är, hafve förverkat ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, som af honom innehafves; vare ock, så länge han är medborgerligt förtroende förlustig, utestängd från alla sådana rättigheter och förmåner, för hvilkas tillgodonjutande god frejd erfordras.

3 kap.

13 §.

Har någon, efter 4, 7 eller 8 §, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader för delaktighet i brott, hvarå förlust af medborgerligt förtroende för alltid efter lag följa kan; varde då ock dömd medborgerligt förtroende förlustig, efter ty i 2 kap. 19 § sägs.

8 kap.

30 §.

Den, som till straff efter 1, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 15, 16, 18 eller 20 § sig skyldig gjort, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 2, 3, 7, 8 eller 10 § är förfallen till straffarbete i minst sex månader.

12 kap.

21 §.

Den, som till straff efter 1, 2, 11 eller 14 § fälles, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 4, 7, 12, 13, 16 eller 18 § prövas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

14 kap.

46 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, 18 § 1 mom., 19, 28 eller 40 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 18 § 2 mom. eller 27 § pröfvas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

16 kap.

16 §.

Den, som efter 3 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 1, 2 eller 7 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

19 kap.

22 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 4, 7, 8 eller 10 §, 17 § 1 mom. eller 18 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 3 eller 6 § gjort sig skyldig till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader eller efter 5 eller 9 § till straffarbete i minst sex månader.

20 kap.

14 §.

Den, som för brott, hvarom i detta kap. förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.

21 kap.

10 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 eller 8 §, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 9 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

22 kap.

22 §.

Den, som för brott, hvarom i detta kap. förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.

23 kap.

2 §.

Har gäldenär oredlighet mot sina borgenärer brukat ity

1. att han, sedan han själf sökt att få sin egendom afträda, eller, där konkursen tvungen är, sedan borgenärs ansökning därom honom kunnig blef, något af egendomen, borgenärerna till förfång, dock utan sviklig afsikt att bereda sig fördel, sålt, uppsåtligen förstört eller annorledes förskingrat; eller

2. att han, med kännedom om sitt obestånd eller sin oförmåga att rätt för sig göra, genom gåfva eller annan åtgärd, som till sin följd därmed lika är, afhändt sig egendom af sådant värde, att borgenärerna därpå märklig skada haft eller få kunnat;

dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse; varde ock, där han till straffarbete i minst sex månader dömes, förklarad medborgerligt förtroende förlustig.

b) att Riksdagen, med afslag å 2:a punkten i herr von Geijers med fleres förevarande motion, ville

antaga Kungl. Maj:ts under 2:o) upptagna förslag till lag om ändrad lydelse af 58 och 122 §§ i strafflagen för krigsmakten.

Stockholm den 24 februari 1905.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservation

dels af herrar *Zetterstrand* och *Segerdahl*, hvilka begärt få antecknadt, att de ej i allo kunnat biträda utskottets motivering, och dels af herr *Zetterstrand*, med hvilken herrar *Lindhagen* och *Segerdahl* instämt och hvilken anfört följande:

»Då enligt vårt förmenande utskottet saknat giltiga skäl att med åsidosättande af den utaf högsta domstolen uttalade önskan beträffande formuleringen af 2 kap. 19 § strafflagen förkasta den utaf Kungl. Maj:t i öfverensstämmelse med denna domstolens önskan omarbetade texten till sagda lagrum, få vi härmed hemställa:

att det utaf Kungl. Maj:t framlagda förslaget till ändrad lydelse af 2 kap. 19 § strafflagen måtte oförändradt antagas.»

dels af herr *J. G. Pettersson*, med hvilken herrar *Lindhagen* och *Jansson* instämt och hvilken anfört:

»Med hänsyn till de allvarsamma, allmänt erkända olägenheter, som äro förbundna med tillämpningen af de i vår strafflag gifna bestämmelserna om förlust af medborgerligt förtroende, vore det enligt min mening riktigast att alldeles afskaffa dessa bestämmelser samt låta dem ersättas af en föreskrift om att vissa svårare oredlighetsbrott skulle för den dömde medföra förlust af ämbete, tjänst eller annan allmän befattning eller förtroendeuppdrag, utslutning från kommunal och politisk rösträtt samt obehörighet att inför domstol aflägga parts- eller vittnesed eller uppträda såsom rättegångsombud eller skiljeman. Då emellertid Riksdagen i sin skrif-

velse i ämnet den 13 maj 1896 uttryckligen endast hemställt om *ytterligare begränsning* af användandet af ifrågavarande straffpåföljd, särskildt hvad angår tjufnadsbrotten, samt ett yrkande, som kan anses gå utom den sålunda angifna ramen för ifrågavarande lagändring, icke torde kunna påräkna någon allmänna tillslutning, bör man enligt min tanke i stället söka nå det åsyftade målet genom att göra den af Riksdagen begärda begränsningen af påföljdens användning så effektiv, att de öfverklagade olägenheterna däraf verkligen blifva i afsevärd mån undanröjda. Detta skulle uppenbarligen ej blifva fallet, om utskottets förslag bifölles. Enligt den af utskottet åberopade statistiken skulle sålunda genom bifall till nämnda förslag endast omkring hälften af de tjufnadsbrott, som medföra straffarbete, blifva fria från ifrågavarande påföljd. Den andra hälften skulle såsom förut drabbas af vanfräjsstraff; årligen skulle endast för stöld 6 å 700 personer ådömas förlust af medborgerligt förtroende samt därigenom beröfvas utsikten att åtminstone under den närmaste tiden efter frigifningen kunna genom hederligt arbete försörja sig. Ehuru de tillgängliga statistiska siffrorna icke upplysa, i hvilken utsträckning ett bifall till herr von Geijers m. fl:s motion skulle inskränka antalet vanfräjsdomar, är det dock uppenbart, att inskränkingen därigenom skulle blifva betydligt mera verksam än enligt utskottets förslag; och då en verkligt effektiv sådan inskränking torde få anses ha varit af Riksdagen åsyftad i dess skrifvelse af år 1896, synes motionen i högre grad än den kungl. propositionen fullfölja den i samma skrifvelse framburna tanken.

Att ett bifall till motionen skulle medföra någon »fara för samhällets säkerhet», torde ej med fog kunna påstås. Den största faran för samhället vid mildrande af hithörande bestämmelser vore väl, om därigenom yppades möjlighet för menedare att genom ett upprepande af ifrågavarande brott ytterligare kränka rättssäkerheten. Men enligt motionen ifrågasattes icke någon ändring i den nu gällande regeln, att alla för mened dömda tillika skola förklaras förlustiga medborgerligt förtroende för alltid. En annan fara för samhället skulle möjligen ligga däri, att personer, dömda för oredlighetsbrott till straffarbete från och med sex månader till och med två år, skulle enligt lag omedelbart efter utståndet straff kunna väljas att bekläda vissa allmänna befattningar och förtroendeuppdrag. Men denna abstrakta möjlighet skulle helt visst i det verkliga lifvet visa sig utan all praktisk betydelse: den notorietet, som medföljer så pass svåra brott, och vederbörande valmäns naturliga motvilja att med särskilda förtroendeuppdrag hedra dem, som straffats för oredlighet, skulle utgöra ett tillräckligt starkt värn mot missgrepp härutinnan.

Om man slutligen vill finna en »fara för det allmänna» däri, att ett större antal för oredlighetsbrott straffade personer skulle erhålla tillfälle att blifva själfständiga näringsidkare eller att erhålla anställning hos andra sådana, så erinras, att Riksdagen vid uttalande af sin önskan, att användningen af vanfräjdsstraffet måtte inskränkas, måste anses ha utgått från att nyssberörda hänsyn förtjänade mindre beaktande än det allmännas intresse att de frigifna fångarna bereddes möjlighet att snarast möjligt genom redbart arbete försörja sig. Denna synpunkt hyllas ju äfven af den kungl. propositionen; motionen gör det endast mera fullständigt och konsekvent.

Om man för öfrigt skall fastslå en gräns mellan de brott, som böra drabbas af förlust af medborgerligt förtroende, och dem, som böra fritagras därifrån, så synes denna gräns böra sammanfalla med den, som lagen redan nu uppdrager mellan gröfre och ringare brott. Denna gräns är i vissa afseenden satt just vid straffmättet två års straffarbete; och då motionen föreslagit, att äfven i ifrågavarande hänseende gränsen måtte sättas vid berörda straffmätt, synes äfven af detta skäl motionärernas förslag vara att föredraga framför den kungl. propositionen.

På grund af hvad jag nu anfört anser jag, att motionen bort af utskottet tillstyrkas.»

Herrar *F. Andersson* och *A. Olsson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
